

บันทึก

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอเมืองหนองคาย
จังหวัดหนองคาย พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์
ในท้องที่อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาให้สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา เพื่อตรวจพิจารณาตามหนังสือ ที่ ๒๔๔๓/๒๕๐๒ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๒

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๔) ใคร่ขอให้ระลึกว่า
ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น ทั้งพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ และ
พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ยอมรับหลักการที่ว่าจะต้องมี
การตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดบริเวณที่ดินที่จะทำการเวนคืนเสียก่อน หากที่บริเวณนั้นยัง
มิได้ทำการสำรวจไว้เป็นการแน่นอน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้าหากปรากฏว่า ที่ดินบริเวณที่จะ
เวนคืนนั้นได้ทำการสำรวจและกำหนดเขตไว้แน่นอนแล้ว การเวนคืนที่ดินบริเวณนั้น ก็อาจทำได้
โดยหาจำต้องประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตก่อนแต่ประการใดไม่

สำหรับร่างพระราชบัญญัติที่กำลังพิจารณานี้ โดยที่ปรากฏว่า ได้มีการประกาศใช้
บังคับพระราชกฤษฎีกา หากแต่ว่า พระราชกฤษฎีกานั้นได้ล่วงเลยเวลาใช้บังคับไปแล้ว ฉะนั้น จึง
ถือเสมือนว่ามีได้มีพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวอยู่เลย ดังนั้นผลจึงเท่ากับว่า การเวนคืนนี้มีได้มีการ
ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกามาก่อน แต่เป็นการตราพระราชบัญญัติเวนคืนขึ้นโดยตรง

สำหรับเงินค่าทดแทนซึ่งต้องจ่ายให้แก่เจ้าของที่ดินและเจ้าของสิ่งปลูกสร้าง ฯลฯ
ที่ถูกเวนคืนนั้น การคิดเงินค่าทดแทนตามหมวด ๒ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืน
อสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ย่อมแตกต่างกันแล้วแต่ว่า การเวนคืนนั้นได้ทำโดยมีการ
ประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๑๔) หรือมิได้มีการประกาศใช้บังคับพระราช
กฤษฎีกาเช่นนั้น (มาตรา ๑๖) ในกรณีที่ไม่ได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๑๖ แห่ง
พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ บัญญัติว่า “ในกรณีใช้บังคับ
พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยมิได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา ๖
และพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มิได้กำหนดค่าทดแทนเป็นอย่างอื่น ให้กำหนดราคา
ทรัพย์สินที่ต้องเวนคืนนั้นตามความเป็นธรรมที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชบัญญัติเวนคืน
อสังหาริมทรัพย์ และให้นำความในมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๗ มาใช้
บังคับโดยอนุโลม”

การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็คงเนื่องมาจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของ

ประเทศในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏว่าราคาที่ดินได้สูงขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น ราคาที่ดินระหว่างวันประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาและวันตราพระราชบัญญัติเวนคืนจึงแตกต่างกันมาก ซึ่งความผันผวนทางเศรษฐกิจนี้อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืนหรือแก่รัฐบาลได้ บทบัญญัติของมาตรา ๑๖ จึงดูเป็นสิ่งที่สมควรอยู่ มิใช่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายที่ไม่แน่นอนอันอาจนำมาซึ่งเสียงวิพากษ์วิจารณ์แต่ประการใด หากแต่เป็นเรื่องของนโยบายซึ่งต้องการให้ความยืดหยุ่น ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสรัฐบาลได้ใช้ดุลพินิจนั่นเอง

เมื่อเป็นเช่นนี้ การวินิจฉัยจึงต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ ใคร่ขอเสนอว่า ควรต้องมีแนวทางบางอย่างไว้ยึดถือในการวินิจฉัยโดยที่การเวนคืนอาจทำได้ ๒ กรณี (คือ ก.การเวนคืนโดยมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาและ ข.การเวนคืนโดยมิได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา) ดังนั้น หลักที่จะพึงรับมาปฏิบัติของแต่ละกรณีจึงควรให้ใกล้เคียงกับนโยบายของแต่ละกรณีนั่นเอง กล่าวคือ จะควรถือเอาราคาที่ดินในขณะที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาตามข้อ ก. หรือว่าจะควรถือเอาราคาที่ดินในขณะที่ยตราพระราชบัญญัติเวนคืนตามข้อ ข. แต่เนื่องจากว่าความไม่เป็นธรรมอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของราคาที่ดิน คณะกรรมการฯ จึงขอเสนอความเห็นในเรื่องนี้ว่า ควรจะได้มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษเพื่อกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนไว้ในตัวพระราชบัญญัติเวนคืนนี้เอง ซึ่งราคาเงินค่าทดแทนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นราคาที่ดินในวันที่ตราพระราชบัญญัติเวนคืน หากแต่เป็นราคาที่ได้อ้างอิงตามหลักแห่งความเป็นธรรม ซึ่งทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคู่กรณีในวันที่ได้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนนี้ด้วยตามสมควร

(ลงชื่อ) หยุด แสงอุทัย

(นายหยุด แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๐๒